

APIG. 674

Μ. ΜΑΒΤΕΡΛΙΝΚ: Οικογενειακή ζωή. (Μετάφρ.
Κάκιας Λαζανή).
Δ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ: 'Ο 'Απόλλωνος (συνέχεια).
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΡΤΗΣ - Κ. ΚΑΡΑΘΙΟΣ: 'Ο Δύο Κι-
χώτης (συνέχεια).
Ο 'ΜΟΥΜΗΣ,: Φαινόμενα και πράγματα.

Ι. ΣΤΑΜΗΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ονοματολογικά.

ΠΟΙΚΟΚΥΡΗΣ : Μια επιχείρηση.

Β. ΡΩΤΗΣ : Ὁχτάσιχα.

ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΔΑ: Νεοελληνική φι-
λολογία.—Ξένη φιλολογία. Φιλολογικὴς
ὁμιλίαις.—Ἡ Κοινὴ γνώμη.—Περιοδικὰ
Χωρὶς γραμματῆσημο.

Στόν κήπο

"Ενας ξένος
 "Ενας γέροντας
 Μάοθα } ἑργονοῦδες του
 Μαρία }
 "Ενας χωριάτης
 Τὸ πλῆθος

Στὸ σπῆτι

Ἡ μητέρα
Ὁ πατήρ
Δυὸ κοριττάκια
Ἐγώ

(Στὸ βάθος ἐνδὸς γέροντος κήπου μὲ πολλὰς ἑλὲς, ἕνα οἷόν μὲ τρεῖς παράθυρα φωτισμένα. Κάτω ἀπὸ μιὰ λάμπα φαίνεται καθαρὰ μιὰ οἰκογένεια, πηλὴ ἀγρυπνίας· ὁ πατέρας κάθεται κοντὸ σιὸ ἱστῆ-
κι καὶ ἡ μητέρα μὲ τὸν ἑνὸς ἀγκῶνα σὺν ἱερᾶς, κοιτάζει σιὸ γενό. Ἀπὸ κοροισάκια στὰ κάπια-
πρα, κεντοῦν, ρεμβάζουν καὶ χαμογελοῦν σιὴν ἡ-
συχίαν τῆς κάμαρας· ἀλλὰ ἐν' ἀγιοράκι κοιμῶνται,
γυμνένο σιὸν ἀρτιστεροῦ ὄμοιο τῆς μητέρας. "Ὅταν
μαρμελάς τοὺς σηκωθεῖ ἢ κοινηθεῖ, τὰ βουνημά-
τά του φαίνονται ἐγγρά, σοβαρά, ἀραιὰ καὶ σὰν
ἐξαφρηχισμένα ἀπ' τὴν ἀπόσπαση καὶ τὸ φῶς. "Ὁ
γέροντας καὶ ὁ ἑξῆς μπαίνουνε σιὸν κήπου σιγὰ-
σιγὰ, μὲ μεγάλη προσφύλαξη).

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Νά, κηρύσσουμε σὺ μέρος τοῦ κήπου; ἢ πὺν ἀπλώνεται πρὸς ἀπὸ τὸ οὐτῷ αἱ πόρτες; πὺν βρισκονται ἀπ' τὴν ἄλλῃ μεριά, εἶναι ματαλωμένες καὶ τὰ ξόφυλλα καλὰ κλεισμένα. ἀπὸ δὲ ὁμοῦ δὲ βλέπω ξόφυλλα καὶ κάποιον φῶς διακρίνω· νά! ἀκόμ' ἀργουτῆρνε καί! ἀπὸ τὴ λάμπα τους. Εὐτυχῶς πὺν δὲ μᾶς ἄκουσαν· γιατί ἂν ἐβγαίνε κανένας ἔξω, τότε τί θὰ κάναμε;

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ἀλήθεια, τί θὰ κάναμε ; . .

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Πρώτα - πρώτα ήθελα

νάξεραι ἂν θὰ βρῶσκονται ὅλοι στὴν κάμαρα ναί, ὀλέπω τὸν πατέρα καθισμένο στὴ γωνίτσα του, μὲ τὰ χέρια σὺ γόνατα, καὶ τὴ μητέρα ἀκουμπισμένη σὺ τοιαύτῃ.

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ἐμᾶς κοιτάζει....

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Μπρά! κα αὐτὴ δὲν ξέρει
τὴ κοιτάζει τὰ μάτια τῆς δὲν κλείνουνε. Μᾶς κρύ-
βουν καὶ αὐτὰ τὰ δέντρα σὶν Ἰοκίο τους, καὶ δὲν
μπορεῖ νὰ μᾶς δεῖ. Μὰ μὴν προχωρεῖτε... Βλέπω
ἀκόμα καὶ πῶς ἀδερφοῦλες τῆς πεθαμένης, ποὺ
κοιτάζουν ἀμίλητες· καὶ τὸ παιδάκι ἀποκαμάρησε
τὸ ρολοὶ τῆς γωνιάς δείχνει ἑννιά ὥρες... Ἀὐτὴν
προαισθάνονται τίποτα κα ὅτε μιλᾷνε.

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ἄν δοκιμάσαμε νὰ κάνουμε τοῦ πατέρα νόημα; Νά, γύρισ' ἀπὸ δῶ τὸ κεφάλι θέξετε νὰ χτυπήσῃ τὸ ἱμάμι; εἰν' ἀνάγκη κάποιος νὰ τὸ μάθει προσιύτερ' ἀπ' τοὺς ἄλλους.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Καὶ γὰρ δὲν ξέρω τί νὰ κά-
νουμε... Πρέπει νὰ ῥυθῶν με τρόπο τὰ πράγματα.
Γιὰ τὸν πατέρα εἶναι τόσο γέρος ὡς ἀσθενικὸς κα-
θὼς ἔ' ἡ μητέρα, καὶ τὰ παιδιὰ τόσο μικρά... "Ο-
φοὶ τῇ λαοκρατίᾳ... δὲν εἶχα ξαναδεῖ πῶς ἐπρωχι-
σμένον, σπύτ'. "Οχι, ὄχι, γιὰ τὸ Θεό, μὴ χτυπάτε
τὴν παρθενοῦ ἀπὸ θάνατο χηροῦ ἀπὸ κάθε ἄλ-
λο... Ἐγὼ λέω καλύτερα νὰ ἰαταγγεῖλουμε ὅσο
μποροῦμε πῶς ἀλλὰ, σὺν νὰ εἶπανε γιὰ κάποιο περι-
στατικὸν ὡς τὰ συνηθισμένα, δὲν πρέπει νὰ φανοῦμε
πολὺ λυπημένοι, γιὰ τὸν τότε φοβᾶμαι μὴν ἡ θλίψη
τοῦς πονεῖ θάνατο μεγαλῆτερον ἅ' τὴν δική μας, φέρει
κι ἄλλο κακόν... Πᾶμε καλύτερ' ἀπὸ τῷ ἄλλο μέρος
τοῦ κήπου. Θὰ χτυπήσουμε τὴν πόρτα καὶ θὰ μποῦ-
με σὰ νὰ μὴν εἶχε τίποτα σταθεῖ πρῶτος ἐγὼν. δὲ
θὰ τοὺς φανεῖ διόλου παράξενο πὺν θὰ με δοῦνε,
γιὰ τὴν πηγαίνω συχνὰ τὸ βράδν, ἄλλοτε γιὰ νὰ τοὺς
πᾶω λουλούδια καὶ ἄλλοτε γιὰ νὰ περᾶσω λίγες ὀ-
ρες μαζί τους.

Ο ΞΕΝΟΣ. — Μα πρέπει νάρθω κ' ἐγὼ; καλύτερα νὰ πᾶτε μόνος καὶ γὼ θὰ περιμένω νὰ μὲ φωνάσουν ποτὲ τοὺς δὲ μέχουν δεῖ... εἴμ' ἕνας ἕνος, ἕνας ἀγνωστος...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — ὦ, εἶναι πολὺ καλότερα νὰ μὴν πᾶω μόνος, γιατί μιὰ δυστυχία ποὺ δὲν τὴ φέρνει ἕνας μονάχα, εἶναι πάντ' ἀλαφρότερη... Τὸ σκεφτόμουν στὸ δρόμο, ἂν μὴν μόνος, πρέπει νὰ μιλήσω ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, θὰ τὰ μάθουν ὅλα μὲ λίγη λόγια καὶ ὅσοι δὲ θάχω τίποτα πιά νὰ πῶ νὰ ἔγραφε πόσο φοβάμαι τὴν πάγη ποῦρεται ὅσοι ἀπὸ τὰ τελευταῖα λόγια ποὺ ἀναγγέλλουν τὴ δυστυχία... Τότε εἶναι ποὺ σκίζεται ἡ καρδιά... Ἄν μπούμε ὅμως μαζί, θὰ τοὺς τὸ πῶ ὅσοι ἀπὸ γίλιες ἀπὸ περιστροφῆς τὴ βρήκαν εἶσι... πάνου - πάνου ἀπὸ νερὸ μὲ τὰ χέρια ἐνωμένα...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Τὰ χέρια τῆς δὲν εἶναι ἐνωμένα, μὴ τενητωμένα δίσπλα στὸ κορμί...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Βλέπετε ποὺ μιλάει κανένας χωρὶς νὰ τὰ θέλει;... κ' ἡ δυστυχία χάνεται σὰ κατέκαστα... Ἄν μὴν μόνος, μὲ τὰ πρῶτα λόγια, καθὼς τοὺς ἔξω καλῶ, θὰ κατατρομάζουν, καὶ ὁ Θεὸς ἔξωρε τί μπορεῖ νὰ συμβεῖ τότε... Ὅταν ὅμως μιλάμε κ' οἱ δύο, αὐτοὶ προσπαθώντας νὰ μᾶς πιάσουν δὲ θὰ σκεφτοῦν ἀμέσως τὸ φοβερὸ νέον ποὺ τοὺς φέρνουμε... Καὶ μὴν ξεχνᾶτε πὼς ἡ καὶ μὲν ἡ μητέρα θάναυ καὶ πὼς ἡ ζωὴ τῆς κρέμεται ἀπὸ λίγες κλωσίδες... Τὸ πρῶτον κῆμα πρέπει νὰ σπᾶσει πάνω σὲ λόγια ἀσήματα... Καὶ μεῖς εἰν' ἀνάγκη νὰ τοὺς κρατήσουμε λιγάκι συντροφιά γιὰ νὰ δοῦνε πὼς δὲν εἶναι μονάχοι... Κι ὁ πὺθ' ἔξωρε, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει, φέρνει πάνω του λίγη ἀπὸ τὴ δυστυχία τοὺς... κ' εἶσι μοιράζεται χωρὶς κόπο καὶ θόρυβο, σὰν τὸν ἄερα καὶ τὸ φῶς...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Τὰ ρούχα σας εἶναι ὀρεμένα καὶ σπάζουνε...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ναί, κάτω μονάχα τὸ παλιὸ μου θράχηκε. Μα σεις κρυώνετε. Τὸ σιῆθος σας εἶναι καταλασπωμένον... Δὲν τὸ εἶχα δεῖ σὺ δὲ μο, γιατί εἶχανε σκοτάδι...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Μπῆκα στὸ νερὸ ἴσα μὲ τὴ μέση.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Εἶταν πολὺ ὥρα ποὺ τὴν εἶχατε βρεῖ ὅταν ἔγινε κ' ἐγὼ;

Ο ΞΕΝΟΣ. — Μόλις λίγα δευτερόλεπτα. Εἶχα κινήσει γιὰ τὸ χωρὶς κάτω ἀργὰ, κ' ἡ ὄχι ἀρχισε νὰ σκοτεινιάζει, περπατοῦσα μὲ τὰ μάτια κρυφωμένα σὺ ποτάμι, γιατί ἔφεγγε πὺς πολὺ ἀπ' τὸ δρόμο, ὅταν εἶδα ἕνα παράξενο πρᾶμα δὺς θήματα μακριὰ ἀπὸ καὶ καλαμιές... Πλησιάζω λιγάκι καὶ ἐξακριβῶ τὰ μαλλιά τῆς γύρω σὺ κεφάλι τῆς ποὺ κινεῖτο καθὼς ἔπαιρνε τὸ ρέμα...

(Στὴν κάμαρα τὰ δὺς κομπούκια γυρίζοντα σὺ κεφάλι πρὸς τὸ παράθυρο).

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Εἶδατε πὼς νταχτήκανε τὰ μαλλιά τοὺς σὺς ὅμως;

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ἀπλούστατα γύρισαν πρὸς τὰ δὺς τὸ κεφάλι τοὺς... ἴσως νὰ μίλησα πολὺ θνητά... (Τὰ δὺς παιδάκια ξαναπαίρνουν τὴν πρώτη τοὺς σίσση). Μα νὰ, δὲν κοιτάζουν πιά... Μπῆκα ἔτσι σὺ νερὸ ὡς τὴ μέση, τὴν ἔπιασ' ἀπὸ τὸ χεῖρ καὶ χωρὶς κόπο τὴν ἱσάθησα σὺν ὄχι. Εἶχανε ἴσο κ' οἱ ἄ-

δεσφές τῆς ὁμορφῆς...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — ἴσως καὶ πὺς ὁμορφῆς ἀκόμα... Δὲν ἔξωρε γιατί δεῖλιασα...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Μα γὰρ πιά δεῖλια μιλάτε; κάναμε ὅτι μπορούσαμε. Εἶχε πεθάνει ἀπὸ μιὰ ὥρα...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ναί... Κι ὅμως σήμερον τὸ πρῶτ' ἔξωρε... Τὴν ἀπάντησα βγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά... Μοῦλε πὼς θάφευγε γιὰ νὰ πᾶει νὰ δεῖ τὴ γιαγιά τῆς, ἀπ' ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ποὺ τὴ βρήκατε... Δὲν εἶξερε νὰ μοῦ πῇ πῶς θὰ τὴν ξανάβλεπα... φαινότανε πὼς καὶ ἤθελε νὰ μὰ ζήτησῇ, μὰ τὴν τελευταία στιγμή δὲν τόλμησε καὶ μὲ ἄφησε πολὺ ἀπόστομα. Μα ἴσως τὸ σκέφτομαι... Καὶ δὲν εἶδα τίποτα... Χαμογέλασε ὅπως χαμογέλανε ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ σαπιάσουν ἢ ποὺ φοβοῦνται μὴ νιώσουν οἱ ἄλλοι τίποτα... Φαινότανε μὲν νὰ ἐλπίζει... Τὰ ματάκια τῆς δὲν ἦταν καθαρὰ καὶ σχεδὸν δὲ μὲ κοίταξαν...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Καὶ χωριάτες μοῦπανε πὼς τὴ βλέπανε σὺν ἀπογοιλία ὡς τὸ θρόν... νομίζανε πὼς ἔφαγνε γιὰ λούλουδα... ἴσως ὁ χαμὸς τῆς...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ἄ, δὲν μπορούμε νὰ ἔξωρε... ἦταν ἀπὸ κείνες ποὺ δὲ θέλουν τίποτα νὰ φανερωθῶν, ποὺ κρύβοντε μέσα τὸς αἰτίες γιὰ νὰ μὴν ἀγαποῦνε πιά τὴ ζωὴ... Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ εἶσι καθαρὰ σὺν νυχτὴ μέσα, ὅπως βλέπουμε ὁ αὐτὴ τὴν κάμαρα. Ζοῦμε μῆνες ὁλόκληρους κοντὰ σ' ἕναν ποῦφοντ' ἀπὸ ἀπὸν τὸν κόσμο καὶ ποὺ ἡ νυχτὴ του δὲν μπορεῖ νὰ ξαναγυρίσει πιά, τοῦ ἀπαντιῶμε χωρὶς νὰ τὸ σκεφτοῦμε, καὶ νὰ τὸ ἀποτέλεσμα... Μιλᾶνε χαμογελώντας γιὰ λουλούδια, καὶ κλαῖνε σὺ σκοτάδι... Οὐτ' ἕνας ἄγγελος δὲ θάβλεπε αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ δεῖ καὶ ὁ ἄνθρωπος μὴν ὅσοι καταλαβαίνει...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Τώρα χαμογέλανε σὺν κάμαρα.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Εἶναι ἥσυχτοι... δὲν τὴν περιμένουν ἄνθρωποι...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Χαμογέλανε καὶ κανεὶς δὲν κοινοῖται... Ὅμως νὰ ὁ πατέρας βάζει ἴθνα τοῦ δαχτυλίου σὺ σίμα...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Δείχνει τὸ γόρι ποὺ κοιμᾶται σὺν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Κοίταξε, δὲν τολμᾶ νὰ σηκώσει τὰ μάτια τῆς μὴν τῶς καὶ τὸ ξυπνήσει...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ἀφήσανε πιά τὴ δουλιὰ... ἡσυχία...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Κάποιο κοιδάρι ἔπεσε χάμω...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ὅλοι τὸ παιδί κοιτᾶνε...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ποῦ πᾶσαν πὼς τοὺς βλέπουνε καὶ ἄλλοι...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Κι αὐτοὶ μᾶς κοιτοῦνε...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Σηκώσανε τὰ μάτια...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Κι ὅμως τίποτα δὲν μπορούν νὰ δοῦν.

Ο ΞΕΝΟΣ. — Φαίνονται ἐντυχιμένοι... ποὺ πᾶσαν...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Νομίζουνε πὼς εἶναι ἀσφαλισμένοι γιατί ἔβαλαν τοὺς σῶτες σὺς πότες τοῦ γέροντος οὐτιοῦ τοὺς καὶ σφάλαν καλὰ τὰ παράθυρα... Οἱ καὶ μὲν, προβλέψανε γιὰ ὅτι μπορούσαν νὰ προβλέψουν...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ναί... μὰ πρόπει νὰ τὸ ποῦμε. Μπορεῖ νὰ πᾶει κανεὶς νὰ τοὺς τὸ πει ἄσφρα... ἂν εἴτανε ἰσοὺς γύρω ἀπὸ τὴν πεθαμένη... ἂν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς χτύπαγε τὴν πόρτα;...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ἡ Μάρθα κ' ἡ Μαρία θρίσκονται καὶ κοντὰ στὴν ἀντρίχη μικροῦλα κἀμποσοι τοῖμαζαν ἕνα ξυλοκρέββατο, κ' εἶπα στὴ μεγαλύτερη νῆσθε νὰ μᾶς μὴνύσῃ σὰν ξεκινήσουν ἄς τὴν περιμένουμε, θάρθει μαζί μου... ἐγὼ νόμιζα πὺς δὲ θάρτα παρὰ νὰ χτυπήσω τὴν πόρτα, νὰ μὴν μέσα ἀπλά, νὰ θάρω λίγα λόγια νὰ τοὺς τὸ πῶ. Μὰ τοὺς εἶδα τόσον καιρὸ νὰ ζοῦνε κάπου ἀπ' τὴ γάμπα τους...

(Μπαίνει ἡ Μαρία).

ΜΑΡΙΑ. — Παπποῦ, ἔρχονται.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ἄ, σὺ εἶσαι;... ποῦ θρίσκονται;

ΜΑΡΙΑ. — Νά,... θῶ κοντὰ, πάνω αὐτοὺς λόφους.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Θάρθουνε μὲ ἡσυχία;

ΜΑΡΙΑ. — Τοὺς εἶπα νὰ προσεύχονται μὲ σιγανὴ φωνή· ἡ Μάρθα ἔρχεται μαζί τους...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Εἶναι πολλοί;

ΜΑΡΙΑ. — Ὅλο σκεδὸν τὸ χωριὸ εἶχανε καὶ φάτα, μὰ τοὺς εἶπα νὰ τὰ οὐύσουν...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ἀπὸ ποῦ ἔρχονται;

ΜΑΡΙΑ. — Ἀπὸ τὰ μονολῆτια. Περατοῦνε σιγά...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Εἶναι πὺν καιρὸς.

ΜΑΡΙΑ. — Τόπατε, παπποῦ;

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Βλέπεις καλὰ πὺς δὲν κάναμε τίποτα... Περιμένουν ἀκόμα καί' ἀπὸ τὴ λάμπα τους... (Κοίτα, παιδί μου, κοίταξε... θὰ δεῖς καί' ἀπ' τὴ ζωή...)

ΜΑΡΙΑ. — ὦ, πόσο εἶναι ἡσυχία... Θάλεγε κανεὶς πὺς τοὺς βλέπει σ' ὄνειρο.

Ο ΞΕΝΟΣ. — Προσέξτε... Οἱ δὺο μικροῦλες κουνήθηκαν...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Σηκάνονται...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Φαίνεται νῆρχονται σὺτὰ παράθυρα....

(Τὸνα κοροτσάκι σιμώνει σὺτὸ πρῶτο παράθυρο, ἄλλο σὺτὸ τρίτο, καὶ ἀκουμπόντας τὰ χέρια τοὺς σὺτὰ ἱάμια, κοιτάζουν ἔξω σὺτὸ ροιτάδι).

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Κανένας δὲν ἔρχεται σὺτὸ μεσιανό...

ΜΑΡΙΑ. — Κοιτάζουν... ἀκοῦν...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Τὰ πὺν μεγάλο χαμογελά γιὰ καί' ποὺ δὲ βλέπει...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Καί' τοῦ δεύτερου νὰ μάτια εἶναι γεμάτα φόβο...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Φυλαχίητε, δὲν ἔρεει κανεὶς ὡς ποῦ ἡ ψυχὴ ἀπλύνεται γύρω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους...

(Μιὰ μεγάλη πάμπη ἡ Μαρία ζαρώνει στὴν ἀγκυλιά τοῦ παπποῦ καὶ τὴν φιλεῖ)

ΜΑΡΙΑ. — Παπποῦ...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Μὴν κλαῖς μικροῦλα μου... Θάρθει κ' ἡ ἀράδα μας... (Πάψη)

Ο ΞΕΝΟΣ. — Κοιτάζουν πολὺ...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Καῦμένα παιδιά... καὶ χί-

λια χρόνια νὰ κοιτάζαν ἴποια δὲν θάρλεπαν... ἡ ἀλήθεια εἶναι πολὺ σκοτεινὴ... Κοιτάζουν ἀπὸ δῶ, ἐνὸς ἀπὸ ἄλλο μέρος ἔρχεται ἡ δυστυχία...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Καλύτερα ποὺ κοιτᾶν ἀπὸ δῶ, γιὰτί, νά... Καί' κάτω καί' διακρίνω...

ΜΑΡΙΑ. — Ναί, νομίζω πὺς εἶναι τὸ πλῆθος, μὰ τόσο μακριὰ, ποὺ μόλις φαίνεται.

Ο ΞΕΝΟΣ. — Πᾶνε ἀπ' τὸ μονολῆτι... νῆται, ξαναφάνηκαν σὲ κείνη τὴ ραχοῦλα ποὺ φοιτίζεται ἀπ' τὸ φεγγάρι...

ΜΑΡΙΑ. — ὦ, πόσοι εἶναι... Σὺν ξεκίνησα γιὰ δῶτ' ἔρχανε καί' ἀπὸ τὰ περὶχωρα ἀκόμα... Κάποιον μεγάλο γύρα...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Κι ὅμως κάποια θὰ φιάσουν τὴν ἡσυχία, κ' ἐγὼ τοὺς διακρίνω... φαίνονται τόσο μικροί, ποὺ πόλις ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰ χόρτα... Θάλαγε κανεὶς πὺς εἶναι μικρὰ παιδιὰ ποὺ παίζουν σὺτὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ ἂν τοὺς βλέπανε ἀπὸ τὰ παράθυρα δὲ θὰ νιῶθανε ἴποια... Καημένα παιδιά, ...ἀνῶφελα τοὺς γύρισαν τὴν πλάτη· σιμώνουνε μὲ κάθε βῆμα ποὺ κάδουν, κ' ἡ δυστυχία δῶ καὶ δὺο ὄρες γύρω ὅλο καὶ μεγαλώνει. καὶ αὐτοὶ ποὺ τὴ φέρουνε οὔτε μποροῦν πῶς νὰ τὴ σταματήσουν... ἔρχονται θλιμένοι... τοὺς ληποῦνται, μὰ πρόπει νὰ προχωρήσουν.

ΜΑΡΙΑ. — Παπποῦ, κοίτα, ἡ μεγάλη δὲ γελάει πῶς...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Φεύγουν ἀπ' τὰ παράθυρα...

ΜΑΡΙΑ. — Πᾶνε νὰγκαλιάσουν τὴ μητέρα τους...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ἡ πρώτη χάρδεψε πὺς μποῦκλες τοῦ μικροῦ, ποὺ δὲν ξιπνάει.

ΜΑΡΙΑ. — ὦ, κοιτάξτε, θέλει καὶ ὁ πατέρας νὰ τὸν φιλήσουν...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Καὶ τώρα ἡσυχία....

ΜΑΡΙΑ. — Ξανακάθισαν κοντὰ στὴ μητέρα πᾶς...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Κι ὁ πατέρας κοιτάζει τὸ μεγάλο ρολόι.

ΜΑΡΙΑ. — Θάλεγε κανεὶς πὺς προσεύχονται χωρὶς νὰ τὸ νοιώθουν...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ἡ καλύτερα πὺς ἀκούει τις ψυχές τους... (Πάψη).

ΜΑΡΙΑ. — Παπποῦ, μὴν τὸ λέτε ἀπὸψε...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Ἄ, καὶ σὺ δειλιάζεις;... Τῶς πὺς δὲν ἔρεπε νὰ κοιτάξεις. Καὶ μένα, ὀρθῶντα γερῶντα γερῶντα, γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τρέμασαν ἡ ζωή... Ἀν ἔξω γιατί, δὲ καὶ ἂν κάποιον μὸν φαίνεται τόσο σοβαρὸ καὶ τόσο παρὰξένο. Περιμένουν τὴ νύχτα φρικτὰ κάπου ἀπ' τὴ λάμπα τους, ὅπως καὶ μεῖς θὰ τὴν περιμέναμε κάπου ἀπ' τὴ δική μας. Κι ὅμως νομίζω πὺς τοὺς βλέπω ἀπὸ ψηλά, ἀπ' ἄλλον κόσμο, γιατί ἔξω μιὰ μικρὴ ἀλήθεια, ποὺ αὐτοὶ δὲ μάδανε ἀκόμη... Αὐτὸ δὲν εἶναι, παιδιά μου; πῶςτε μου; γιατί εἶστα τόσο γλαυμά; δὲν ἔξω νᾶχε ἡ ζωὴ καί' τὸ τόσο θλιβερό... καὶ πὺς τρομάζει κῆνους ποὺ τὴν κοιτάζουν.... ἔχουνε τρανὴ πεποῖδηση σ' αὐτὸν τὸν κόσμο... βρίσκονται καί' χωρισμένοι ἀπ' τὸν ἐπερὸ μὲ λίγα φτωχὰ παράθυρα... καὶ νομίζουν πὺς τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ συμβῇ γιατί ἐκλεισαν εἰς πόρτες καὶ δὲν

ξέρουν πώς πάντα κάτι γίνεται στις ψυχές και πώς ο κόσμος δεν τελειώνει στις πόρτες των σπιτιών... Είναι τόσο σίγουροι για τη μικρούλα τους ζωή δεν υποπτεύονται πώς τόσο άλλοι ξέρουν γι' αυτήν κάτι περισσότερο και πώς εγώ, φτωχό γεροντάκι, κρατώ εδώ, δυο θήματα μακριά τους, στα γέφυρα χέρια μου που δεν τολμώ νανοίξω, όλη τους την ευτυχία.

ΜΑΡΙΑ. — Παππού, λυπηθήτε τους...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Έμείς, παιδί μου, τους λυποίμασθε, μα δε μ'ας λυπούνται.

ΜΑΡΙΑ. — Πέστε το αύριο, παππού, πέστε το σαν ξεμερώσει... Δε θ'αναι τόσο θλιμμένοι.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — "Ισως ν'αγεις δικαίωμα... Είς φως είναι πάντα γλυκό στη θλίψη... Μα τι θα μ'ας λέγαν αύριο; ή δυστυχία κάνει τον άνθρωπο ηλίκαρη. σαν τον πληγώσει, θέλει πρώτ'ιαν από τους ξένους να το μαθαίνει. δεν τ'αρέσει να την αφήνει σε ξένα χέρια... Αύριο θα σκεκόμαστε ζαρωμένοι, οα νάχαμε κάτι κλειμμένο.

Ο ΞΕΝΟΣ. — Κι ούτε καιτό έχουμε πιά... ακούω την ψαλμωδία...

ΜΑΡΙΑ. — Είναι καί, πίο' από τους φράχτες. (Μπαίνει ή Μάρθα).

ΜΑΡΘΑ. — Νά με... τους έφερα ως εδώ και τους είπα να περιμένουνε στο δρόμο. (Ακούγονται παιδισίχτες φωνές). "Α, τὰ μικρά ακόμα φωνάζουν. Δεν τ'αφήνω ν'αρθουν... μα θέλανε να δούν κι αυτά κ' οι μητέρες τους δε μ'άκουσαν... Τρέχω να τους πω... όχι... πάφανε. Είναι όλα έτοιμα; έφερα και το δαχτυλίδάκι που βρήκανε πάνω της. Μόνη μου ήρ' ξάπλωσα πάνω στο νεκροκρέββατο. Είναι οα να κοιμ'ται... Πόσο πόνεσα... τὰ μαλλιά της είχαν άγριέψει και δεν μπόρεσα να τὰ σιάξω... Μάεψα και βιολέτες... Λυπήθηκα που δεν εβρι-σκα άλλα λουλούδια... Μα οείς, τί κάνετε δώ;... γιατί δε θρίοκεστε σιμά τους; (Κοιτάζει απ' το παράθυρο). Πώς; δεν κλαίνε; δεν... Μήπως δεν ιδπατε ακόμα;

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Παιδί μου, Μάρθα, ή ψυχούλα σου είναι πολύ ζωηρή και δεν μπορεί να νιώσει.

ΜΑΡΘΑ. — Γιατί δε νιώθει; ("Επει' από μια μικρή πάψη και οα να στενοχωριέται). Παππού, δεν έπρεπε να το κάνετε...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Μάρθα, δεν ξέρεις...

ΜΑΡΘΑ. — Τότε θα το πω εγώ...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Μείνε δώ, παιδί μου και κοιτάξε λιγάκι.

ΜΑΡΘΑ. — "Ω, πόσο δυστυχισμένοι είναι... Δεν πρέπει πια να περιμένουν.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Γιατί;

ΜΑΡΘΑ. — Δεν ξέρω... μα δεν πρέπει.

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — "Ελα δώ παιδί μου...

ΜΑΡΘΑ. — Τι ήουχοι πούναι...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — "Ελα μαζί μου...

ΜΑΡΘΑ. — Πού είστε παππού; από τη λέκη μου δε σ'ας βλέπω. Δεν ξέρω τι να κάνω...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — Μην τους κοιτάξεις, παιδί μου, ως που να το μάθουν.

ΜΑΡΘΑ. — Θέλω ν'αρθω μαζί σας...

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ. — "Οχι, Μάρθα μου, μείνε δώ κ'ήσισε κοντά στην αδερφούλα σου με τη σάχη στον τοίχο, οα αϊτόν τον παλιό πέτρινο μπάγκο, και μη κοιτάξεις... Είναι πολύ μικρή και δε θα μπορού-σες πια να ξεχάσεις... Δεν πρέπει να δεις πώς είναι ένα πρόσωπο τη στιγμή που ο θάνατος περνά από τα μάτια του... Ίσως ν'ακούσεις φωνές... μή η γυρίσεις... "Ισως πάλι να μην ακούσεις τίποτα... τότε, μάλιστα, μη γυρίσεις... Δεν μπορεί κανείς να ξέρει από πριν τ'αποτέλεσμα του πόνου... Κάποτε, μονάχα λίγοι λυγμοί από μέσα... βαθιά, και έλεκο-σε... Ούτε και γώ ξέρω τι πρέπει να κάνω σαν προς ακούσω... Αυτό πια δεν ανήκει σε τούτη τη ζωή. Φίλησέ με, παιδί μου, πριν φύγω... (Φεύ-γει).

(Τώρα οι προσευχές ακούγονται πιο κοντά κά-ποσο άνθρωποι μπαίνουν στον κήπο και μιλούν σι-γής).

Ο ΞΕΝΟΣ (στο πλήθος). — Μείνετε και μη σιμώνετε οα παράθυρα... που είναι;

ΕΝΑΣ ΧΩΡΙΑΤΗΣ. — Ποιός;

Ο ΞΕΝΟΣ. — Αϊτοί που τη φέρουν...

Ο ΧΩΡΙΑΤΗΣ. — Έρχονται από το δρομύ-κι που πάει ίδια στην πόρτα...

(Ο Γέροντας απομακρύνεται. Οι έγγονούλες του κ'άδονται στον πάγκο με τη σάχη προς τα πα-ράθυρα. Θόρυβος στο πλήθος).

Ο ΞΕΝΟΣ. — "Ησυχία... μη φωνάζετε.

(Η μεγαλύτερη απ' τις δυο αδερφές σηκώνεται και δάζει το σύρτη στην πόρτα).

ΜΑΡΘΑ. — Άνοίγει;

Ο ΞΕΝΟΣ. — "Οχι, κλείνει. (Πάψη).

ΜΑΡΘΑ. — "Ο παππούς δεν μπήκε;

Ο ΞΕΝΟΣ. — "Οχι... ξανακάνεται πλάι στη μητέρα. Οι άλλοι ούτε κουνιούνται... και το παι-δάκι έακολονθεί να κοιμ'ται...

(Πάψη).

ΜΑΡΘΑ. — Άδερφούλα μου, δός μου το χέρι σου...

ΜΑΡΙΑ - ΜΑΡΘΑ. — (Εργαζιάζονται και φιλιούνται).

Ο ΞΕΝΟΣ. — Θα χτύπησε. Σήκωσαν όλοι μα-ζί το κεφάλι... κοιτάζονται.

ΜΑΡΘΑ. — "Ω, ω, αδερφούλα μου, θα φωνί-ξω...

(Πνίγει τους λυγμούς της πάνω σ'έν δημο' της Μαρίας.)

Ο ΞΕΝΟΣ. — Θα χτυπάει ακόμα... ο πατέρας κοιτάζει το ρολόι... σηκώνεται...

ΜΑΡΘΑ. — Θα πάω κ' εγώ... δεν κάνει ν'αναι μονάχος...

ΜΑΡΙΑ. — Μάρθα, Μάρθα... (Την κρατεί).

Ο ΞΕΝΟΣ. — "Ο πατέρας είναι στην πόρτα... Τραβάει το σύρτη... ανοίγει.

ΜΑΡΘΑ. — "Ω, δε βλέπετε τίδ...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Ποιός;

ΜΑΡΘΑ. Κρίνους που φέρουν...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Τώρα ανοίγει... Δε βλέπω, πα-ρά μια γωνίτσα από χλόη. Δεν αφήνει την πόρτα... κ'άνει πλάι... φαίνεται οα να λέει "Α, οείς εί-στε;"... σηκώνει τα χέρια. Ξανακλείνει με προσο-

χή την πόρτα... 'Ο παππούς ους μίλησε μέσα..

(Τὸ πλήθος πλησιάζει στὰ παράθυρα. Ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία μισσηκλώνονται στήν ἀρχή, ὥστε-ρα ὅμως καὶ αὐτὲς πλησιάζουν σφιχταγκαλιασμένες. Τὸ γέροντάκι προχωρεῖ στήν κάμαρα. Οἱ ἀδελφοὺ-λες τῆς πεθαμένης σηκώνονται, καθὼς καὶ ἡ μη-τέρα τους, ἀφ' οὗ ἀρχῶτα τοποθέτησε μὲ προσοχή τὸ μικρὸ στήν πολυθρόνα ποὺ καθότανε. 'Α' ὅμως φαί-νεται τὰ γόδια ποὺ κοιμᾶται, μὲ τὸ κεφάλι γυμνὸν, στὴ μέση τῆς κάμαρας. Ἡ μητέρα προχωρεῖ καὶ δί-νει τὸ χέρι τῆς στὸ γέρον, ἀμέσως ὅμως τὸ τραβάει πίσω, ποὺν ἀκόμα κείνος προσφάσει νὰ τὸ σφίξει. Τὸνα κοριτσάκι στέκεται γιὰ νὰ πάρει τὸ παλὸ τοῦ ξέροντος, ἐνῶ τῆλο τοῦ δίνει μιά πολυθρόνα. 'Ο γέ-ροντας ὅμως φαίνεται σὰ νὰ μὴ θέλει τίποτ' ἀπ' αὐ-τὴν. 'Ο πατέρας χαμογελοῦσάν ξαφνιασμένος. 'Ο γέ-ροντας κοιτάζει τὰ παράθυρα.)

Ο ΞΕΝΟΣ. — Δὲν τοιμᾶ νὰ τὸ πει... / Μὰς εἰ-δε. (Φωνὴς στὸ πλήθος)

Ο ΞΕΝΟΣ. — Σωπάστε. (Ὁ Γέροντας, βλέ-ποντας πρόσωπα στὰ παράθυρα, γυρίζει ἄλλοι τὰ μάτια. Ἐπὶ τῆλους κάθεται στήν πολυθρόνα ποὺ τὸ κοριτσάκι τοῦ δείχνει, καὶ πίνει τὸ μείωτό του).

Ο ΞΕΝΟΣ. — Κάθεται...

(Τάλλα πρόσωπα ποὺ δρῶσονται στήν κάμαρα κλῶνουν, ἐπιστῶν, ἐνῶ ὁ πατέρας ἀρχίζει καὶ μιᾶ. Τέλος ὁ γέροντας ἀνοίγει τὸ στήμα του, καὶ ὁ τόπος τῆς φωνῆς του ἀναγκάζει τοὺς γέρον νὰ τὸν προσέ-θουν. Ὁ πατέρας ὅμως τὸν σιωπάζει. 'Ο γέρον-τας ξαφναρίζει καὶ λίγο λίγο οἱ ἄλλοι κορφώνουν-ται πρὸς τὴν θέσιν τους. Σύντομα ἡ μητέρα πετιέται ὀρθή).

ΜΑΡΘΑ. — "Ω, ἡ μητέρα κοιτεῖται νὰ τὸ νιό-πει (Γυρίζει ἄλλοι τὰ μάτια καὶ κρύβει τὸ πρό-

σωπό τῆς στὰ χέρια. Καὶ ἄλλοι τὸ πλήθος κάνει ὁ-ροδοί, Σπρώχνονται. Τὰ μικρὰ φωνάζουνε νὰ τὰ σηκώσουν ψηλὰ γιὰ νὰ δοῦν. Οἱ περισσότερες μη-τέρες τὸ κάνουν).

Ο ΞΕΝΟΣ. — Σιωπή... δὲν ἴδε ἀκόμα.

(Βλέπουν τὴν μητέρα γεμάτη ἀγωνία νὰ ρωτᾶ τὸ γέρον, ποὺ λέει ἀκόμα διὸ τοιαῖα λόγια. "Υστερ" ἀ-πότομα σηκώνονται καὶ οἱ ἄλλοι ὄρθοι καὶ φαίνον-ται σὰν νὰ ρωποῦν νὰ μάθουν. Ἐκεῖνος τότε νεύει πρὸς τὰ κάτω γιὰ νὰ δεβαιώσει κείμενο ποὺ μι-σολάντευαν).

Ο ΞΕΝΟΣ. — Τόπε... τόπε μὲ μιᾶς...

ΦΩΝΕΣ ΣΤΟ ΠΛΗΘΟΣ. — Βγαίνουν...

Ο ΞΕΝΟΣ. — Δὲν ἀκούγεται τίποτα...

(Ὁ γέροντας σηκώνεται καὶ αὐτὸς καὶ χωρὶς νὰ γινῇ δεικνύει τὴν πόρτα ποὺ βρίσκεται πίσω του. Ὁ πατέρας, ἡ μητέρα καὶ τὰ διὸ παιδάκια, ῥί-χνονται πάνω τῆς. ὁ πατέρας δὲν καταφέρνει ν' ἀ-νοίξει ἀμέσως. Ὁ Γέροντας προσπαθεῖ νὰ κρατή-σει τὴν μητέρα).

ΦΩΝΕΣ ΣΤΟ ΠΛΗΘΟΣ. — Βγαίνουν... Βγαίνουν...

(Στὸν κῆπο ἀλληλοσπρώχνονται. Τρέχουνε πρὸς τάλιο μέρος καὶ ὅλοι χάνονται, ἐξὸν ἀπὸ τὸν ξένο, ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ στέκεται μπρὸς στὰ παράθυρα. Μέσα στήν κάμαρα ἀνοίγει ἐπιτέλους ἡ πόρτα, καὶ ὁλος μάζι χένουντ' ἔξω. Βλέπει κανεὶς τὸν οὐρανὸ ποῖνας γεμάτος ἀστέρια, τὸ χορταράκι καὶ ἀπὸ τὴν φεγγάρι, ἐνῶ στὴ μέση τῆς ἀδειανῆς κάμαρας τ' ἀ-γῶρι ἦσαν καὶ ἦσαν κοιμᾶται. (Πᾶν)).

Ο ΞΕΝΟΣ. — Τὸ παιδάκι δὲν ξέπλησε...

(Φεύγει καὶ αὐτός).

Λάρισα, Φλεβάρης τοῦ 1929

ΚΑΚΙΑ ΛΑΖΑΝΑ

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

3

Ο ΑΠΟΚΛΗΡΟΣ

Κοντὰ σὲ μιὰ πλατεία, ὅχι μακριὰ ἀπ' τὸ μαγαζὶ τοῦ Κούλα, συναντήθηκε μὲ διὸ, ποὺ πήγαιναν δια-στικά. Αὐτοὶ δὲν τὸν πρόσεξαν, αὐτὸς ὅμως, τοὺς γνώρισε. Ἦταν ὁ Στάθης ὁ Σαμουίλης μὲ τὸ Σύρο. Ὁ Στάθης βάζει πρὸς ἐμπρὸς καὶ σιωπᾶ μὲ τὴν με-γάλη ρεπούμπλικά του καὶ πίσω ὁ Σύρας. Εἶχε κα-τορθώσει νὰ τὸν εὑρεῖ!

— "Α, ποτέ πιά, ποτέ! ἔκανε ὁ Ποίμης. "Οχι, ὅχι, Θεέ μου, ποτέ!

Τοὺς φαντάσθηκε ὅμως σὲ λίγο, πὺς θὰ καθόν-τουςαν στὸ τραπέζι, πὺς θὰ τρώγανε καὶ θὰ μιλοῦ-σαν ὅλο χαρὰ, ἔχοντας τὸ μεζὲ τοῦ Στάθης στὴ μέση. Καὶ σὰ νῦθε τὸ Νάσκα νὰ χτυπᾶ τὰ χέρια του καὶ νὰ φωνάζει:

— Ἀλέκο, μωρέ, τρέξε γρήγορα, πνιγήκαμε!

Ἵστερα νὰ ῥέχνει στὰ πρὸς τὸ κάπελο του καὶ νὰ λέει:

— Φέσι, φέσι θὰ γίνω ἀπόψε!

Ἄμ' ὅταν σούφρωνε τὰ φρύδια του κέμενε σὰ νὰ τοῦ εἶχε ἔρθει τίποτα σοβαρὸ στὸ νοῦ. Καὶ ξαφνικὰ ἔλεγε μὲνα κούνημα πρὸς τὰπάνω τοῦ χειριοῦ τ', ὥπως τὴ χθεσινὴ βραδυά:

— "Α, μωρὲ Στάθης, ξέχασες διὸ πορτοκαλῖα!

Ἄφησε αὐτὰ μὲ κάποιο θυμὸ καὶ πρόσεξε στὸ δρόμο, ποὺ περνοῦσε, σὲνα δρόμο πλατὺ καὶ ὅλο δέν-τρα πυκνά.

Κεῖ τὸ σκοτάδι ἦταν τόσο βαθύ, ποὺ μὲ δυσκολία διακρινόνταν τὰ δέντρα τοῦ δρόμου. Ψηλὰ ὅμως, ξε-χώριζαν μαῦρα, τὰ βαριά πεῦκα ἐνὸς μεγάλου κή-που.

Ἀνδραποὶ λιγοστοί, σιωπηλοὶ περνοῦσαν καὶ χα-νόντουσαν μὲς τὸ βαθὺ σκοτάδι σὰ σκιᾶς στὸν Ἄδη, ταξειδιῶτες τῆς Ἀχερουσίας...

Μέσα καὶ ὅμως, στὴ σκοτεινιά, ἀποδύθηκε εὐχα-ρίστηση, ἀνακούφιση, καὶ μιὰ ἐπιθυμία τοῦ ἔρθε. Θέλησε νὰ μὴ γνώταν ποτὲ μέρα, ποτὲ νὰ μὴ εἶ-μερῶναι νύκτα, ποτὲ νὰ εἶναι νύκτα, ποτὲ νὰ εἶναι μέρα.